

Gerri en Marijke van Ittersum

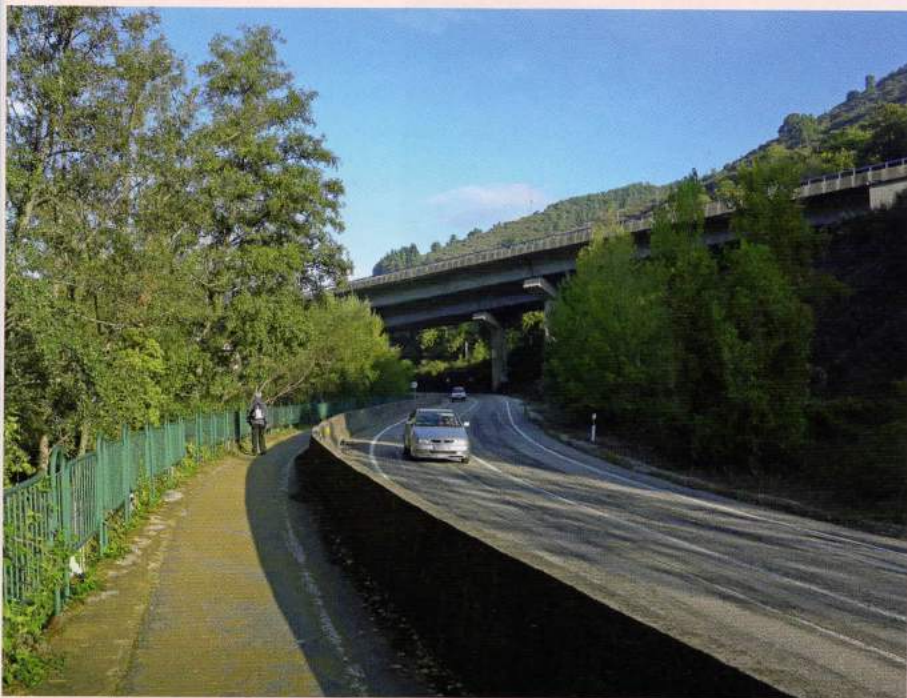
A pilgrim's highway

In september en oktober 2013 liepen Gerri en Marijke van Ittersum de Camino Francés naar Santiago. Een onvergetelijke ervaring, die ze niet hadden willen missen. Toch vragen ze zich af of de essenties van het pelgrimeren op deze route wel tot hun recht kunnen komen. De vergelijking met een snelweg dringt zich namelijk in meerdere opzichten op.

Wie naar Santiago loopt, gaat soms letterlijk langs de snelweg. Op zich is dit wel begrijpelijk. Het pelgrimspad naar Santiago werd in de loop der eeuwen verbreed en verhard tot een berijdbare weg. Deze ging vervolgens deel uitmaken van een doorgaande verkeersweg die op sommige trajecten inmiddels is omgebouwd tot autosnelweg. Een ervan heet zelfs de Autovia del Camino de Santiago. Het is nu mogelijk om per auto in een dag van de Franse

De camino voert soms letterlijk langs de snelweg.

Foto: Gerri van Ittersum

grens naar Santiago te rijden. Als middeleeuwse pelgrims dit zouden weten, zouden ze ons waarschijnlijk voor gek verklaren dat we nog gaan lopen. Toch doen we dat, misschien juist wel om ons in te leven in de middeleeuwse pelgrimage. Deze bezinning wordt wel bemoeilijkt door de drukke verkeerswegen die gedurende de helft van de tocht binnen gehoorsafstand liggen, op circa twintig procent van de route loop je zelfs langs een N-weg of door stedelijk gebied. Soms zijn er alternatieve routes aangegeven die de drukke wegen vermijden. Het verbaasde ons dat er nauwelijks gebruik van wordt gemaakt. Voor de meesten lijkt te gelden: het doel heiligt de weg.

Files

Op de Camino Francés zie je een lint van wandelaars. Na een rustpauze zeiden we wel eens schertsend tegen elkaar: waar kunnen we invoegen? Het is druk: op 22 oktober kwamen we aan in Santiago met 440 andere pelgrims, een relatief rustige dag. In augustus kwamen er gemiddeld 1500 per dag aan, waarvan 70 procent via de Camino Francés. Deze aantallen zijn een verdubbeling ten opzicht van 2005. Ons viel op dat er veel Amerikanen zijn neergestreken op de camino, daartoe gemotiveerd door de film *The Way*. Door films en andere publiciteit over de camino is te verwachten dat de stijgende trend zich zal voortzetten.

Is deze drukte erg? In praktische zin heb je te maken met wachtrijen bij herbergen. Daar valt mee te leven, maar wat veel pelgrims hindert is dat je, met continu mensen om je heen, niet toekomt aan rust in je eigen hoofd. Dat is toch een van de motieven van de pelgrimage. Aan de andere kant, de drukte geeft meer mogelijkheden om gesprek-

'Belgrims' houden contact met het thuisfront.

Foto: Geri van Ittersum

'Wandelaars hebben een milieuvriendelijk imago. Niets is minder waar'.

Foto: Geri van Ittersum

ken aan te gaan, en ook dat wordt vaak genoemd als motief voor de pelgrimage. Onze ervaring is echter dat hoe meer mensen je ontmoet, hoe oppervlakkiger de gesprekken worden.

Snelgrims en belgrims

Als we op de snelweg 100 kilometer per uur rijden, worden we door vrijwel iedereen voorbij gereden. Zo ook op de Camino Francés, waar we een normaal wandeltempo aanhielden maar voortdurend werden ingehaald. Deze 'snelgrims' hebben weinig oog voor het landschap of de kerkjes. Ze hebben dikwijls te krap gepland; de terugvlucht is al geboekt. Dus vroeg naar bed en vroeg op en voortmaken. Maar is de weg niet belangrijker dan het doel?

De medepelgrims lopen niet allemaal in gedachten verzonken, maar vaak luid converserend. Een aantal liep ons zelfs telefonerend voorbij. Op de snelweg is dat verboden omdat je de aandacht bij de weg moet houden. Geldt dat ook niet een beetje voor de camino? De 'belgrims', zoals we ze noemden, lijken verslaafd aan voortdurend contact met het thuisfront. Maar afstand nemen is toch ook een van de motieven voor een pelgrimage?

Commercialisering

De Spaanse ondernemer haakt graag in op de toevloed van pelgrims. Herbergen en *hostals* schieten als paddestoelen uit de grond; je kunt elke dag moeiteloos een kop koffie scoren. Maar je waant je soms op een autosnel-

weg met een woud aan reclameborden bij de ingang van een dorp.

De hedendaagse pelgrim kan overal zijn bagage laten vervoeren. Een herbergier signaleerde een enorme toename van de 'Samsonite-pelgrims'. Ook taxi's doen goede zaken, vooral als het regent of waar de weg 'saai' is. Sommige pelgrims schamen zich er niet voor om deels per taxi alleen de *highlights* van de Camino Francés te doen. Is dat erg? Wij weten het niet. De weg is niet voorbehouden aan hardliners die met volle bepakking in een keer van huis uit lopen. Toch wordt de scheidslijn tussen pelgrimage en toerisme wel erg dun.

P-plaatsen

Parkeerplaatsen langs de snelweg zijn vaak een vuilnisbelt. Langs wandelpaden komt zo iets niet voor, verwacht je, want wandelaars hebben een milieuvriendelijk imago. Niets is minder waar. Langs de Camino Francés is weinig schaduw en zijn er ook weinig plekje om je eens lekker uit te strekken. Telkens als we blij waren zo'n plekje gevonden te hebben, bleek het een openbaar toilet. Doorlopen dan maar weer.

Internationale enclave

Net zoals je op de snelweg alleen te maken hebt met de medeweggebruikers, zo loop je ook de Camino Francés. Alleen kent deze geen afritten. Je bevindt je vijf weken lang letterlijk op de weg. De camino is eigenlijk een internationale enclave. De pelgrims zijn op

elkaar gericht; de Spanjaarden figureren als leveranciers van voedsel en onderdak. Ondanks de grote aantallen zijn de Spanjaarden vriendelijk tegen de pelgrims, maar door de taalbarrière is er weinig communicatie. Een minicursus Spaans kan helpen die barrière te slechten.

Deze enclave wordt gedurende de tocht een tehuis voor de pelgrims. Hij biedt veiligheid en geborgenheid en is de basis van een periode van betrekkelijke zorgeloosheid.

Bestemming bereikt

Het is moeilijk om je los te maken uit die geborgenheid wanneer de reis abrupt eindigt. Je hoort je navigatiesysteem zeggen: 'U bent op uw bestemming aangekomen, de routebegeleiding zal nu eindigen'. Je bent weer op jezelf aangewezen. Eerst maar je Compostela halen. Je wordt dan geconfronteerd met de vraag: waarom maakte ik deze tocht eigenlijk? Het formulier laat je kiezen uit: *religioso*, *religioso y otros* en *otros*. In 2012 gaf 41 procent van de pelgrims te kennen vanwege religieuze motieven de tocht te hebben gemaakt en 53 procent vanwege religieuze en andere. Wij hebben ons verbaasd over deze cijfers. Misschien vreesden velen dat hun Compostela in het geding zou komen bij een ander antwoord. Want hoe kan het dan dat wij bij de speciale pelgrimsmissen onderweg nooit meer dan een handjevol pelgrims zagen?

Dan weer terug naar huis. Met uitzondering van een enkeling die als een spookrijder dezelfde weg terugloopt, nemen we allemaal het vliegtuig, de bus of de trein. De solidariteit met de middeleeuwer kent zijn grenzen.

We hopen dat we u niet hebben ontmoedigd om de Camino Francés te lopen. Want in tegenstelling tot wat u misschien zou denken, hebben we volop genoten van de tocht. Wie wil niet de route lopen die miljoenen pelgrims in de afgelopen duizend jaren liepen, genieten van de cultuurhistorische schatten en toch ook de ontberingen aan den lijve ondervinden? De drukte beschouwen we dan maar als een van de ontberingen. We liepen de camino als een individuele voetreis maar ervoeren het soms als een groepsreis. 🍷

